

Telefon št. 3040.

VOJNI INVALID

GLASILO UDR. VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
OBLASTNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja vsakega 25. v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 1 Din. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirna pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani. — Št. 1. meterska vojašnica. Telefon št. 3040.

Invalidski kongres, naše Udruženje in vprašanje zboljšanja invalidskega vprašanja.

To je danes predmet našega dela.

Te dni se vrši invalidski kongres v Dubrovniku. Odkar imamo zopet naše prosto Udruženje v polnem razmahu, smo prišli vedno s kakimi uspehi iz naših zborovanj. Zato pričakujemo tudi od našega letošnjega kongresa v Dubrovniku, da bo rodil uspehe, posebno kar si v prvi vrsti vsi želimo, zboljšanje invalidskega vprašanja. — Naše Udruženje je zbralo podatke, izdelalo načrt popravila invalidskega zakona, ki je naletel na odpor, pač pa na priznanje. Naši glasovi so našli mnogo odmeva. Načrt je bil predložen na različna mesta in sedaj se na njem dela. Treba je najti potrebna sredstva, da se bo mogla izvesti revizija invalidskega vprašanja. Tudi v tem pogledu je naše Udruženje že storilo vsakovrstne intervencije, ki nam obetajo nado. Sedaj pa pričakujemo. Naši tovariši in tovaršice težko pričakujejo, da se jim povrne vsaj najnujnejša zaščita. Po sedanjem invalidskem zakonu jih je zadela redukcija, ki jim je odvzela popolnoma ali deloma njihove pravice.

Stalež vojnih žrtev izgleda sedaj zelo obupno. Reducirani protezarji ne dobe protez, siromaki ne prejemajo invalidnine, službe ni dobiti nikjer, pa tudi ne drugačnega zaslužka. Vse to trpljenje pa je povečala še težka kriza, ki vlada povsod.

Vsi se oklepajo edino še svojega Udruženja, ki jih mora voditi in tolažiti v tem težkem času. Zato pa tudi upajo edino od svojega Udruženja, da jim izposluje nazaj njihove pravice.

Invalidski kongres ima torej težko skrb in nalogo. Kako naj izposluje svojim težko prizadetim vrstam najpotrebnejše? Vsi pričakujemo od kongresa, da bo našel primerno pot k uresničenju teh vsestranskih želj.

Naše današnje Udruženje ima zadosti moralne moči, da bo v kljub vsem težkim časom moglo izvesti še zadnje, to je najvažnejše iz svojega plodovitega dela za zboljšanje invalidskega zakona, da bo isti izšel.

Invalidski kongres je v tem oziru važen in naj v prvi vrsti sklepa o tem vprašanju, ki je glavnega pomena za večino vojnih žrtev in s tem tudi za Udruženje samo.

Kongres ima namen urediti še drugo vprašanje in sicer novo reorganizacijo Udruženja samega. Sprejeti hoče nova, primernejša pravila, ali pa vsaj popraviti stara pravila.

Za našo moralno in materialno potrebo nam je treba dobre organizacije. Zato je treba isto primerno porazdeliti in ji napraviti možnost dela in razmaha.

V zadnjih letih je vsled različnih vzrokov popustila ponekod organizacija in članstvo. Ako pa hočemo napredka v našem vprašanju, moramo imeti tudi dobro organizacijo. To je glavni pogoj.

Središnji odbor je izdelal načrt novih pravil, po katerem bodo sklepali delegati na kongresu.

Glavno v načrtu je, da bi se spremenili odbori, oziroma obseg posameznih organizacij.

Obstojale bi majhne krajevne organizacije, najmanj po 15 članov, ki bi se spajale v sreske organizacije, samo na sedežih srezov. Vsaka sreska organizacija bi imela po nekaj krajevnih. Krajevne organizacije bi tudi pošiljale svoje delegate v sreske organizacije.

Sreskim organizacijam pa bi načelovale oblastne organizacije in bi na oblastne občne zборе le te pošiljale svoje delegate. Središnji odbor pa bi načeloval kakor sedaj Oblastnemu odboru.

Ker je taka razdelitev organizacije vsekako preobširna in predraga, bo gotovo predmet velikih komentarjev in debatiranj na kongresu in je vprašanje, ali bodo in kako bodo spremenjena sedanja pravila našega udruženja.

V kake predloge se tukaj ne spuščamo, ker moramo prepustiti celo stvar delegatom, ki bodo morali to vprašanje medsebojno rešiti.

Pri taki razdelitvi kot je predvidena, pa bi vsaj pri nas naleteli na zmešnjave. Prava čista organizacija mora biti zgrajena vedno po proporciji članstva, ne pa po teritorialnosti.

Pričakujemo torej od invalidskega kongresa v Dubrovniku uspehov.

Delegati imajo dosti naloge: v prvi vrsti naše slabo invalidsko vprašanje, v drugi vrsti pa našo bodočo organizacijo.

Upajmo, da bo dal sedanj kongres zopet pobudo vsem onim, ki imajo v rokah naše vprašanje, da ga spravijo na dnevni red in ga zboljšajo, v kolikor je mogoče v današnjih gmotnih in socialnih razmerah.

Naše udruženje pa naj tudi pokaže vsem, da je kljub vsem neprilikam še

vedno močno in složno in hoče tako ostati. Pokazati hoče rojakom in svetu, da je zmožno pravilno pojmovati potrebe, možnosti in svoj ponos.

Zato bo pokazal kongres v Dubrovniku, kakor piše Ratni Invalid:

Na tem kongresu se bomo prvokrat, odkar obstoji naše udruženje, zbrali pod svojo zastavo, na kateri so zapisane besede visokega priznanja našega dičnega kralja, vzvišenega zaščitnika naše organizacije. Pod to zastavo pridemo kot gostje Dubrovniku čvrsto zvezani v bratskem poljubu, da pokažemo, da nas niso mogli vreči nobeni potresi, da nas nihče ni mogel zlomiti, da smo danes složni in ujedineni, verni svojemu kralju in domovini. Naj bi naše zadržanje in edinost bila za vzgled drugim. Naše vrste so danes trdne, kakor še nikdar, ker smo umeli hoditi preko vseh izkušenj prošlosti. Strankarske borbe niso imele nikdar mesta v naših vrstah in niso razdirale plemenskih ne verskih strpnosti. Mi smo bili od prvega dne, kar smo še danes, vdani člani zajednice, poborniki bratstva in edinstva. Na to istino lahko pokažemo mnogo ponosa, ker nasprotno nismo bili nikdar favorizirani. Nasprotno, zaslužni za nacijo, se moramo težko boriti za vsako pravico. Mnoge naše prošnje so ostale brez ušlišja in naše vpitje brez odziva. Nismo klonili in nikoli nočemo že radi svoje prošlosti, na katero smo lahko upravičeno ponosni.

Mi kličemo našim delegatom bratom invalidom in cele Jugoslavije: Živel invalidski kongres! Živela Jugoslavija! Naj živi naš nov dodatni invalidski zakon!

Zaposlenje vojnih invalidov.

To vprašanje je najvažnejše pri zaščiti vojnih žrtev, zato bi se moralo polagati nanj največ pazljivosti in urediti, da bi se uspešnejše izvajalo.

Ako ima invalid zaposlenje, je popolnoma ali vsaj deloma preskrbljen tako, da ni toliko odvisen od državne ali druge pomoči.

Vsa invalidska zaščita bi morala prav za prav temeljiti na tej bazi, ali je invalid zaposlen, nezaposlen ali sploh nesposoben za kak posel?

To bi bila bolj pravična mera, kakor pa je davčna podlaga, ki deli invalide med siromašne in nesiromašne. Davek je preveč neenakomeren med posameznimi stanovi, pa tudi po gospodarskem položaju posameznih oseb.

Ker je naša država po pretežni večini agrarna, imamo največ invalidov kmetov. Med njimi pa so zopet samostojni posestniki, drugi pa pomagači, hlapci itd. Tudi med temi bi se lahko naredila ločitev pri potrebi zaščite, a danes je skoro nasprotno.

Kmet ne reflektira na zaščito zaposlovanja, ker on živi le od lastne grude.

Mogoče tudi zato vprašanje zaposlovanja invalidov pri nas ni bilo smatrano nikdar za toliko važno. Prav za prav invalid-poljedelec sploh ne reflektira na drugo kot denar, to je mesečno invalidnino in izredno podporo, vse drugo pa je zanj brez pomena, ako ne rabi zdravljenja in proteze. Vprašanje zaposlitve pa le prihaja v veliki meri vpoštev za one invalide, ki so prav za prav najbolj socialno prizadeti in najbolj potrebni zaščite. Človek, ki nima nič svojega imetja, ne more od same invalidnine živeti.

Ako bi se take ljudi spravilo k eksistenci, bi bilo invalidsko vprašanje v veliki meri rešeno in položaj naših invalidov v splošnem mnogo udobnejši. Nekaj let po koncu vojne smo učili invalide raznih obrti in poklicev. Vse to se je vršilo v naglici, s skrajšanjem

učne dobe, samo da bi hitro lahko samostojno živeli.

Nikdar pa se ni pomislilo na to, ali bodo dotični površni učenci dobili tudi službe? Še danes jih je mnogo, ki v izučenem poslu sploh še niso dobili nobene službe. Kaj jim je pomagalo učnje?

Zato bi morala obstojati nadaljna skrb, da se dotični invalidi prisilno zaposlijo. Predpise imamo, da se invalidom daje prednost pri zaposlovanju

Zato pa invalidov ne bomo nikoli zaposlili, ako ne bo nad delodajalci neka moč, ki jih bo v to prisilila. Dobrotljivosti ali usmiljenja pri tem ne bo nikoli, da bi delodajalec sam izvedel tako socialno delo. Seveda so redke izjeme. Naše udruženje je ob vseh prilikah za revizijo invalidskega zakona poudarjalo to važno vprašanje, ki bi v največji meri omililo invalidski položaj. Tudi v svojem sedanjem načrtu popravila invalidskega zakona ima tozadevni predlog in sicer pred vsem za neko eksekutivo, ki bo mogla to izvajati.

Predlagalo je nek posebni poluradni odsek funkcionarjev pri Središnjem odboru v Beogradu, ki bo izvajal predpise za zaposlovanje invalidov pri drž. in samoupravnih oblastvih, zlasti pa pri privatnih podjetjih.

Če bo to sprejeto, potem smo naredili precejšnji korak naprej glede tega vprašanja in tudi invalidski zaščiti sploh.

Da pa dokaže, kako je to potrebno in izvede že neke predpriprave k temu vprašanju, je Središnji odbor zbral uradne podatke, ki pa kažejo zelo žalostno sliko, glede zaposlovanja invalidov v naši državi.

Zaprosil je g. predsednika kraljevske vlade, da naj vsi gg. ministri naroče svojim področnim organom v celi državi, zbrati avtentične podatke, koliko invalidov je zaposlenih v državnih, samoupravnih, občinski in privatni službi in sicer samo po zakonu od l. 1929 priznanih invalidov. Te podatke naj pošljejo direktno našemu Središnjemu odboru v Beograd.

Po odrejenem roku do 15. marca t. l. je dobil Središnji odbor od vseh strani naše države podatke o zaposlenih invalidih. Vsega skupaj je prispelo nad 3500 aktov.

Te podatke je zbral Središnji odbor po banovinah in napravil statistiko.

Ako hočemo neko vprašanje forsirati ali sploh urediti, moramo imeti pred seboj točno sliko. Statistika naj tudi v tem vprašanju pokaže, kako žalostno pri nas izgleda in da je nujno potrebno glede zaposlitve invalidov napraviti uspešnejše pogoje.

Po podatkih Središnjega odbora je zaposlenih invalidov:

V banovini	državnih			samoupr.		občinski		priv. podjetij	samostojnih	Skupaj
	uradnikov zvanikov	slug	kvalif. delavcev	uradnikov zvanikov	slug	uradnikov zvanikov	slug			
Dunavski	145	160	81	4	10	55	80	84	79	668
Savski	62	28	—	13	7	7	5	14	17	153
Drinski	14	17	—	2	1	2	2	2	24	54
Dravski	121	119	—	3	4	7	25	200	19	497
Primorski	7	17	1	—	—	1	—	2	11	39
Vardarski	10	5	—	—	—	2	3	—	—	20
Zetski	9	1	—	—	—	—	—	—	1	11
Vrbaski	2	2	—	—	—	6	1	1	2	14
Moravski	41	22	3	6	18	21	42	21	11	189
V inozemstvu pri poslaništvih	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Skupaj	414	371	85	28	40	101	157	324	124	1647

v državnih, samoupravnih in celo privatnih podjetjih. Za izvrševanje teh pogojev je predpisana celo eksekutiva in v slučaju neizvršenja kazni.

Vse to pa nam do danes ni nič pomagalo, ker se nihče ne smatra za kompetentnega, da bi v resnici izvajal ta proces.

Nasprotno pa se n. pr. privatniki ne čutijo dolžne, da bi se podvrgli tem predpisom. Zgodilo se je, da je delodajalec invalidu odvrnil: »Ravno zato vas ne maram, ker ste invalid.«

Da pa vsak delodajalec posebno za fizično delo vzame raje zdravega delavca je čisto razumljivo.

Ako primerjamo to tabelo s številom celokupnega državnega uslužbenstva vidimo, da je komaj 1.60% invalidov. To je jako malo ako hočemo, da celo privatna podjetja zaposlijo do 5% svojih uslužbencev z invalidi.

Ravnatoko je treba smatrati glede občin če pomislimo, da imata samo beogradska in zagrebška skupaj preko 5000 uradnikov, slug in dnevničarjev. Pravično bi bilo, da se gotove službe, ki ne zahtevajo toliko fizičnega napora, pa vendar ni treba zanje predpisane kvalifikacije, rezervirajo izključno za invalide. Seveda ne moremo zahtevati, da bi bili n. pr. uradniki, ako nimajo

kvalifikacije ali potrebne izobrazbe. — Vendar pa dajejo nekatere države, na primer Nemčija, možnost, da se invalidi v praksi pripravljajo za take službe, ki zahtevajo kvalifikacije. Ako ne morejo dobiti takoj mest, za katere je treba izprazniti, se vodijo v posebnih spiskih kot čakalci — reflektantje, katerim je nudena prednost za dotična mesta. Imamo različne lahke službe, kot vratarje in paznike. Navadno jih zasedajo upokojeanci kot postranski zaslužek. Taka mesta spadajo le invalidom.

Tudi različna krošnjarstva bi se morala dovoljevati v prvi vrsti invalidom, posebno pa trafike, glede katerih danes tudi napram drugim zdravim osebam ni nobene omejitve, čeprav je invalidom dana prednost.

Tako morajo invalidi dostikrat opustiti trafike, ker so izpodrinjeni od sosedov. Kmetu, ki ima posestvo, res ni treba zaščite za službo in tudi na njo ne reflektira, kakor smo že gori omenili. Vendar pa je dosti kmetijskih sinov invalidov, ki so pri očetu, bratu ali drugih sorodnikih takorekoč v bedi in v nadlego, ker brez dela ni jela in jim zato tudi nočejo nuditi zadostne oskrbe, ako si je ne morejo odslužiti. Taki ljudje živijo od miloščine in so dostikrat zelo v slabem stanju. Tudi za te prihaja v poštev zaščita za usposobljenosti kakemu poklicu in potem za službo. Ker imajo malo zatočišča pri sorodnikih, dasiravno so izpostavljeni bedi in imajo slabo bodočnost, posebno na stara leta, zato se niso brigali in se ne brigajo, da bi si vstvarili kako eksistenco.

Država, občine in državljani bi bili mnogo razbremenjeni, ako bi imeli

invalidi svoje zaposlenje in eksistenco. Prihranili bi mnogo na izdatkih invalidnim in podpor, odpravljenih bi bilo več žalostnih slik in nadlege. Konečno pa tudi več ne bi bilo toliko kričanja za zboljšanje invalidskega vprašanja.

Ni vseeno, če je kdo po lastni krivdi berač ali pa po drugi. Vsak invalid je žrtev in ako si ne more pomagati sam, mu morajo drugi, ker on ni kriv svoje usode. Zato pa je poklican pomagati v invalidskem vprašanju ves narod.

Statistika kaže, da je treba vprašanje zaposlovanja vojnih žrtev vzeti bolj temeljito v roke.

Same zakonske določbe niso zadostne, pač pa morajo pred vsem oblasti poskrbeti za njih izvajanje.

Večkrat so se obrnili posamezniki, pa tudi različne naše organizacije za posredovanje na politične oblasti I. stopnje, da naj v smislu pravilnika o zaposlovanju invalidov podvzamejo koprake, da bodo zlasti privatni podjetniki vpoštevali prednost in pogoji, da morajo imeti med svojimi uslužbenci gotovo število invalidov.

Naše organizacije so tudi pozvedovale in zbirale podatke glede takih podjetij, toda vprašanje se ni moglo rešiti.

V zadnjem času nekatere naše organizacije pridno zasledujejo in pripravljajo to vprašanje in bodo poskusile znova z intervencijami.

Kakor se vidi, se tudi Središnji odbor zelo zanima za ta problem.

Potrebno je, da dosežemo to, kar smo vstavili v naš načrt dodatka k invalidskemu zakonu, potem bomo sigurno z dotičnim odsekom pri Središnjem odboru marsikaj dosegli.

Važna ugotovitev.

Na vprašanja, kdaj je prestala vojna dolžnost, je rešilo avstrijsko zvezno ministrstvo za socialno politiko dne 25. januarja 1933 pod 9841 agen. 4/1932 v slučaju neke vloge sledeče:

Na vprašanje z dne 21.10. 1931 B/A, kdaj se ima smatrati konec obvezne vojaške dolžnosti, stavljeno od deželne zveze ministrstva vojske, se obveščate:

Zvezno ministrstvo za finance (bivši vojni likvidacijski urad), kateri je postal pojasnilo v tem vprašanju, je smatral sebe za nepristojnega, zavzeti stališče v tem pogledu, vendar pa z ozirom na to, da lahko pride po obvestilu po zahtevi Kraljevine Jugoslavije, je potrebno opozoriti na rešenje mednarodne likvidacijske komisije z dne 13. februarja 1919, ki je rešilo, da:

1. vsi neaktivni gažisti, podčastniki in vojniki celokupne bivše oborožene

sile se imajo povrniti v civilno stanje z ustavitvijo prejemkov z dnem 28. februarja 1919;

2. vsi aktivni gažisti, podčastniki in njim enaki obvezniki bivše celokupne oborožene sile, se imajo staviti v mirovno stanje dne 28. februarja 1919;

3. ravnotako se mora od tega roka odpovedati službo vsem osebam, ki so bile v kontraktualni službi celokupne oborožene sile.

Na ta način je smatrati kot prestanek obveznosti celokupne oborožene sile z dnem 28. februarja 1919 (demobilizacija). Mednarodna likvidacijska komisija je bila takrat pristojna kot nadredbodavec nad takrat še obstoječimi deli bivše avstro-ogrske vojske. V tej komisiji so bile zastopane vse države naslednice in njena rešenja so bila obveznega značaja tudi za Kraljevino Jugoslavijo.

Nikola Veličkovič.

Iz Beograda poročajo, da je pred kratkim nenadoma umrl načelnik invalidskega oddelka v ministrstvu socialne politike in narodnega zdravja, gospod Nikola Veličkovič.

Vsak invalid, ki je imel kdaj opraviti osebno v tem ministrstvu, ga je moral poznati. Pokojni je bil na tem mestu več let, dasiravno služba ni bila baš prijetna. Položaj vojnih žrtev po invalidskem zakonu iz leta 1929 je zahteval veliko dejanj, posebno pa v tej težki krizi; toda g. Veličkovič je pomagal če je le mogel. Težko je biti na takem mestu, ko se od vseh strani množe zahteve, toda g. Veličkovič je potrpežljivo vztrajal, kljub temu, da si je večkrat želel počitka in pokoja, kar je tudi svojim prijateljem in znancom izražal, toda vendar mu je bilo invalidsko vprašanje preveč pri srcu.

Seveda, na takem položaju je imel med invalidi tudi nezadovoljneže, toda pomisliti je treba, da bi kdo drugi na tem mestu mnogo manj mogel ali pa hotel storiti.

Mi se ga spominjamo, v kolikor smo imeli opraviti pri njem kot delegati naše organizacije, ali pa zase, da je bil z nami ljubezniv, ustrezljiv in čuteč tako, da smo mogli urediti marsikatero pereče vprašanje.

V zadnjem času se je pokojnik zelo zavzemal za zgradbo invalidskega do-

ma v Beogradu ter je bil v državnem odboru za njegovo zgradbo blagajnik. Tik pred smrtjo je letal od g. ministra do Drž. hipotekarne banke, za potrebna sredstva v svrhu izplačila kupnin za zemljišče invalidskega doma.

Našemu udruženju je bil zelo naklonjen ter se je rad zanimal za njegove akcije in zborovanja. Bil je zelo vesel, da se bo mogel vdeležiti kot zastopnik ministrstva našega kongresa v Dubrovniku, toda neizprosna smrt ga je poprej pobrala.

Naše Udruženje ga je spremlilo po zastopnikih pri pogrebu in mu položilo na grob lep venec z napisom »Načelniku Veličkoviču — Udruženje ratnih invalida«.

Član Sred. odbora, tov. Milorad Ivanič pa se ga je spomnil z lepimi besedami.

Usoda hoče, da izgnjamo danes, ko nam je najtežje, svojega iskrenega prijatelja. V času delovanja sedanje središnje uprave, je pokazal, kako nam dobro želi in nas razume.

Po svojem položaju, vedno v zvezi s siromašnimi invalidi, je storil, kolikor so dopuščala sredstva. Poznavajoč njegovo plemenitost in humanost, smo bili prepričani, da bi ostal vedno prijatelj in zaščitnik našega Udruženja, naših siromašnih invalidov.

Bil je eden od največjih sodelavcev

za zgradbo invalidskega doma ter je baš v poslednjih dneh svojega življenja najbolj pokazal, koliko so mu pri srcu invalidi, vojni veterani.

Kot šef oddelka, kateremu je poverjena skrb za vojne žrtve, je mogel najbolj videti bedo naših tovarišev. Mnogi so mu hvaležni za njegove darske roke, ki so otrle marsikatero solzo ter prožile mnogo hlebov kruha.

Še vedno stojimo pod utisom prebriske izgube, katera nam je zadana.

Invalid — k obletnici smrti svoje matere.

Pomlad. Povsod zelenje, cvetje, petje; povsod vesel prerod. Ptiki žgole iz polnih grl, potočki šumljajo, prijeten, opojni vzduh veje čez polja. Povsod divota, žar, up in nada. Povsod življenje, čilost, smeh; ljubezniva pomlad okremeni nekako pogled v bodočnost, polni srca s pogumom starim in mladim. Celo rovnice in motike v čvrstih rokah naših kmetijskih ljudi odbijajo spomlad čistejši zvok, se blešče ter režejo našo milo slovensko zemljo, jo delajo plodno in bogato. Za obronkom kroži fant lepo narodno pesem, na vrtu poje dekle in se sklanja nad rožicami ter si pripenja šopek na prsi. Celo kmetu za plugom so odlegle trenutno moreče skrbi tekočega časa, ko se vrši za svoj obstanek tako ljuta borba, ko je kruh tako važno, še bolj pa često pereče vprašanje.

Vse oživlja, cvete in dehti. Polje, gozd in breg. Vse se vrača. Vse. Le Ti, moja zlata mati, še nisi prišla pogreti se na blagodejnim pomladanskem soncu, okopat gredice, presaditi rožmarin, primule ter raznih cvetlic, Tvojih ljubljensk. Čemu te še ni bilo? Pozdravit, potešit Tvojega sina — preziranega invalida? Li prideš? Ne moreš! Razumem. Težka prst tlači Tvoje grudi, roke, noge, da ne moreš vstati. Trudna si, počitka potrebna. Utrujena od dela, od peze križev. Počivaš. Sladko, mirno, nevzdradno. Spi, trpinka-mučenica. Spi v Gospodu, rešena solz doline. Saj Tvoje življenje je bilo zgolj trnjeva pot, bodeča, težavna, vihoča se med pečami. A Tvoji spremljevalci so bile žalosti, bridkosti, solze.

»Blagor mu, ki se spočije v črni zemlji...« Tudi Tebi blagor, moja zlata mati! Ne želi nazaj. Svet je svojo prvotno sliko še poslabšal. Še več brezsrčja, barbarstva in nasilja bohoti po ravninah, še globlje koplje svet svojo propast. Beda, uboštvo, brezposelnost, kriza. To biča narode do krvi. Bega jim sedanost, greni jim bodočnost, stoji jim življenje. Srečni vi tam v grobu, srečni stokrat. Tam ne divja vihar, tam odseva sonce pravice in bratoljubja, tam vlada mir. Mir, ki ga svet dati ne more. Mir, ki ga krivični svet ne mara. Pomlad mila pa tudi vas ni pozabila. Vznikla vam je po grobeh lepe rožice v pozdrav in blag spomin.

Dasi že leto dni počivaš v grobu, draga mati, vendar zrem Tvojo sliko dan za dnem kakor živo pred seboj. Spominjam se te z ljubeznijo in hvaležnostjo. Spominjam s tugo v srcu. Vidim Tvoj materinsko dober obraz, čujem Tvojo zlato, milo, božajočo besedo. Pred očmi imam zlasti množino trpkih obrisov na Tvojem velem licu pred slovesom Tvojih štirih sinov, ki so morali na vojno. »Izgubim jih morda za vselej.« je misel liki meč ostro in globoko rezala Tvoje srce. Spremljal je vse Tvoj duh sredi grmenja topov, prasketanja pušk in strojníc. S ščitom vroče molitve si odvrčala krogla, da bi smrtno ne zadele. Bedno Tvoje srce! Zgoli tužna poročila si sprejemala z bojnega polja. Drhtela si v bojazni dan in noč. Čakala težko povratka Tvojih sinov.

Razen enega, najstarejšega, si jih res dočakala. Le kratek nasmeh, kakor sonce skozi oblake, nato pa ponovna potrtost. V daljino, na bojno polje je splaval Tvoj duh iskat sveži grob svojega sina, da bi videla, žari li nad njegovo gomilo sonce tako lepo in toplo kakor plamti zani tvoja ljubezen v srcu. Naposled se je upokojilo Tvoje srce v zavesti, da je padel sin za domovino, za vero in svobodo naroda.

Čas je potekal. Zopet nova slika. Slika Tvoje krotkosti. Prejela si, kakor tisočere matere, »odluko«. Bila Ti

Pred 3 dnevi je bil še na proslavi 15-letnice našega Udruženja, a danes ga več ni, a vendar smo država, njegova družina in tudi mi pričakovali veliko od njega.

Globoko zahvaljujoči se svojemu prijatelju in sodelavcu za vse dobro, kar nam je storil, se v imenu vseh vojnih žrtev naše države poslavljamo od njega z bolestjo v duši.

Bodi mu lahka zemlja in večni spomin med nami!

je odvzeta skromna podpora za sinom. Bila si onemogla, potrebna. Nisi pa vzrojila, le Tvoj otožni pogled je pričal, da Te krivica zelo boli. Pred Teboj so se porajale nedvomno prebrojne materinske skrbi, prečute noči ob zibelki. A up je prebil ves trud in težkoče, up, da si vzgojiš oporo za stare dni. A danes? Up je bil razvalina, sin pa ubit na bojnem polju. A ostali sinovi pohabljeni. Bedna mati. Svet pohodi ob času vojne v svoji brezvestnosti celo biser — kakor je materino srce. Drvi le za ničevno čast in slavo. Pozablja, da je mati prva dala domovini zvestih, zdravih in hrabrih braniteljev. A podpore ni bila vredna. O domovina, krivična domovina. Toda kaj pravim? O zlata, draga, mila moja domovina. Poljubil bi te, pritisnil na svoje srce, kajti krasnejša si od kodrastih glav in belih ličec. Le sovražstvo, brezvest, egoizem in krivico mi pogoltni v svoje globine, nov duh pa razcveti na svojem površju, duh bratoljubja, pravice in miru. Duh, ki ne bo ščeval brata na brata in ne tlačil slabših, nedolžnih.

Tedaj boš postala naš raj, mila moja domovina!

O, mati moja zlata! Daj, da se Te še dalje spominjam, spominjam Tvojih dobrot, muk in srčnih bridkosti. Prinesla si mi s pošte vest, da se mi je ustavila pokojnina. Vest Te je potrla v dno duše. Priča si bila, da sem, Tvoj sin, vsled vojne izgubil zdravje, mladost, postal revež, postal bedna vojna žrtev. Priča si bila moje sreče pred vojno. Kakšna razlika vendar. Kako si naj služim kruh? Še zdrav človek v tej krizi obupuje. O svet brez srca in sočutja! Kdo je branil, trpel in krvavel za našo domovino, srečo tisočeri, več kakor borec v svetovni vojni? A danes ni vreden človeka! Trpi, ker je branil dom in blagostanje tisočeri danes srečnih. Strašna zavest. Vso to krivico je zapopadlo Tvoje srce, o draga mati, izvalilo Ti solze v oči. Nebroj trpljenja, skrbi in bridkosti je preneslo Tvoje srce, zadnjega pa nisi bila v stanu prenesti. Legla si pred letom v grob, skrila se za vedno krivici in nasilju sveta. Blagi mir Ti diše sedaj pravičnost božja, gomilo pa kinča lepo, nežno pomladansko cvetje, rosijo ga pa solze Tvojih ljubečih sinov, borec iz svetovne vojne.

Blag, neizbrisen spomin Tebi, moja zlata mati!

POSLOVANJE PROTEZNE DELAVNICE.

Vsled premalih sredstev je morala protezna delavnica v Ljubljani tudi letos omejiti delo le na prve štiri dni v tednu.

Do event. nadaljnje spremembe posluje delavnica samo ob ponedeljkih, torkih, sredi in četrtkih, ob petkih in sobotah pa delavnica ne dela, temveč je odprta samo pisarna delavnice.

Invalidi se opozarjajo, naj ne hodijo v Ljubljano ob petkih in sobotah, ker ne morejo te dneve ničesar opraviti v protezni delavnici. Kdor je poklican, naj pride pred četrtkom.

Na vsak način hočemo, da bi protezna delavnica poslovala ves teden, ker ima mnogo dela, ki ne sme zaostajati še bolj, ker so bili večkrat zaostanki kljub neokrnjenemu obratovanju.

Oblastni odbor je interveniral tozadevno pri ministru socialne politike in narodnega zdravja pismeno in tudi po delegatih.

Predmet je v budžetnem oddelku, ker obstoji predlog, da bi se sredstva za obratovanje protezne delavnice okrepila.

Svečana proslava 15 letnice.

Središnji odbor v Beogradu je dne 8. maja t. l. v znak proslave 15letnice svojega obstoja priredil slavnostno predstavo v narodnem gledališču in sicer pod pokroviteljstvom Njegovega Veličanstva kralja Aleksandra I. in sodelovanjem Kola srbskih sester. Predstavi, ki je bila zelo dobro obiskana, sta prisostvovali Njeni Velič. kneginja Olga in Marina, ter kot člani kraljeve vlade min. social. pol. in nar. zdravja g. Ivan Pucelj, minister notranjih zadev g. Živojin Lazić ter minister trgovine in industrije g. Šumenković. Navzoči so bili tudi člani diplomatskega zbora, več senatorjev in poslanev in mnogo odličnega občinstva.

Minister g. Pucelj je imel krasen nagovor, v katerem je poveljeval velike zasluge vojnih invalidov za naše narodno osvobodjenje in ujedinjenje.

Člani beogradske drame in opere so predvajali po eno dejanje iz »Morane«, opere jugoslov. skladatelja Gotovca Jakova, dalje en komad od Iva Vojnovića in iz baleta po kompoziciji Stevana Hristića.

Nj. Vel. kneginja Olga je med odmorom sprejela v loži ministra g. Pucelja in našega predsednika g. Nedića ter se je v razgovoru zanimala za položaj in število naših vojnih žrtev.

Predstava je tudi v gmotnem oziru uspela zadovoljivo.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje: Hočem popisati več nepravilnosti v invalidskih zadevah in Vas prosim, da odgovorite v prihodnji številki »Vojnega invalida«.

V zadnji številki »Vojnega invalida« sem čital, da bodo dobili nekateri invalidi pluge. Iz zadnjih let vem za več invalidov, ki so dobili razno poljedelsko orodje kakor: pluge, slamoreznice, sejalnike itd., toda le najsiromašnejši posestniki, ki so dobivali invalidnino. Bil je invalid, ki je imel hišo in tri orale njive, pa je dobil plug. Živine ni mogel več rediti kakor govedo in tele. Oral ni nikdar sam, pač pa je v ta namen najel orača, plug pa je prodal. Slično je pri drugih strojih, ki pri malem posestniku ne pridejo v poštev. Vem za 80% invalida kmeta, ki ima večje posestvo in mora imeti dva hlapca, ki ga staneta 4000 dinarjev letno. Če bi bil zdrav, bi lahko večino sam opravil brez hlapcev. Tak invalid pa ne dobi poljedelskega orodja, ki bi pri večjem posestvu prišlo v korist. Zdrav kmet lahko porabi za orodje tisto, kar invalid plača hlapcem.

Mnogo je invalidov, ki so po sedanjem zakonu reducirani radi zadržnega davka. Taki niso nikdar dobili in tudi ne bi dobili če bi prosili za orodje, ker samo davek upoštevajo. Nekateri pa so bolj siromašni kakor tisti, ki imajo hišo in nekoliko zemlje in dobivajo še invalidnino.

Sam sem 80% invalid brez noge, po poklicu delavec in ne dobivam po sedanjem zakonu že dve leti nič, ker brat plačuje 145 Din davka. Nas je pet bratov in vsak je dobil 7500 Din dote, ki jo ima izplačati tisti, ki je posestvo prevzel, poleg tega pa mora še mater preživljati do smrti. Ali ni to krivično? V 18. letu starosti sem šel na vojsko, v 20. letu sem bil invalid brez noge, sedaj pa živi če moreš? Pred 18. letom pa se itak nisem mogel oženiti na tuje posestvo, ker sem bil premlad.

Poznam invalida, ki ima tudi 80% in dobiva invalidnino, ker je mali posestnik. Pred vojno se je oženil in se odselil na ženin dom, ko je bil star 25 let. V 28. letu starosti je šel na vojsko in postal invalid. Oče in mati sta mu umrla po vojski. On je tudi dobil 7500 Din dote, pa se mu ne vpoštevata davek od domačije, čeprav je večji od 120 Din, ampak samo od njegove lastne posesti. Ima tudi več bratov.

Prosim Vas, ali ni to krivično, da tisti, ki je šel mladoleten na vojsko, ne dobiva nič, tisti pa, ki si je prej lahko

ustanovil in preskrbel lastno domačijo, pa dobiva invalidnino.

Če je težki invalid delavec prisiljen, da mora beračiti, ga vsak preklinja, češ, zakaj ga država ne oskrbi, ki v ta namen davek pobira, čeprav invalid ni nič kriv pa se ljudstvo radi tega razburja.

Lani se je zemljiški davek znižal za 20%. Moj brat ga je plačal leta 1931. še 145 Din, kakor to stoji v moji rešitvi, sedaj pa bi to zneslo po 20% odbitku le 116 Din. Prosim Vas, ali bi se dalo doseči ponovno sojenje in kako bi se vložilo in kje?

Po novem zakonu sem vložil vse pritožbe kolikor jih je mogoče, toda bilo je vse odbito.

Odgovor: Res je, da večji posestnik za obdelovanje zemlje bolj rabi poljsko in drugo orodje kakor bajtar, ki, kakor pravite, plug proda, dasiravno je to nedopustno.

Lahko pa se zopet smatra, da ga večji posestnik lažje sam kupi kakor

mali, ki še zase ne pridela in ne more prodati nobenih pridelkov. Ker se orodje smatra kot podpora v blagu, je razumljivo, da gre ista le siromašnim, ne pa nesiromašnim. Invalidski zakon ne daje nobenih podpor takim, ki niso siromašni.

Res je, da mora invalid plačati za delavce toliko, kot zdrav kmet za orodje. To pa mora ravno tako mali, kakor velik kmet invalid, če je toliko pohabljen.

Kakor smo že večkrat poudarjali, je ocena siromašnosti na podlagi davka sploh nepravilna. Razlika se zelo pozna med posameznimi stanovi, n. pr. med obrtnikom in kmetom.

Kmet plača zemljiški davek, ki se je celo znižal. Obrtnik pa plača različne davke, t. j. obrtni, pridobinski, prometni davek itd. Vsi ti različni davki pa zelo presegajo razmerje napram samemu zemljiškemu.

Tako n. pr. trafikant z mesečnim zaslužkom 500 do 600 Din ni siromašen.

Kmet pa tudi nima ničesar ako je zadolžen, vendar pa plačuje davek, kakor nezadolžen ali celo bogat.

Najbolj krivična pa je podlaga združnega ali družinskega davka, posebno pa v času onesposobljenosti. Mnogim so se razmere od takrat pa do danes temeljito spremenile. Sploh pa ne more tangirati celotni davek nekega posestva samo poedinega člana. Zato pa je ena naših glavnih zahtev, da nov dodatni zakon to razmerje popravi in ima tudi v načrtu določbo, da se bo jemal potem v poštev le davek, kolikor ga pripada na dotičnega člana v družini.

Popravilo Vašega rešenja lahko dosežete v slučaju, ako se je združni davek znižal na 116 Din le, ako še ni preteklo pol leta od prejema zadnjega rešenja. Le toliko časa je rok za ponovno sojenje, pozneje pa ni izjeme. Vendar pa poskusite z vlogo, mogoče bodo hoteli uradoma napraviti ponovno sojenje.

Naše gibanje.

Krajevni odbor v Kranju poziva vse člane, kateri reflektirajo na službe, da pridejo na sestanek, ki se vrši dne 5. julija t. l. ob 9. uri dopoldne v posebni sobi gostilne »Pri Jahaču«.

Ptuj. Tukajšnji krajevni odbor, odnosno od njega sestavljena komisija je po rešenju g. ministra za socialno politiko in narodno zdravje z dne 15. marca t. l., br. 8739, razdelila velikonočne podpore, poslane potom Oblastnega odbora, radi prevelikega števila prosilcev tako, da je dobilo podporo 18 najrevnejših invalidov in vdov, in sicer po 50 Din: Kolarič Marija, Rogoznica 25, Letonja Blaž, Spuhlja 1, Gojkošek Antonija, Krčevina pri Vurbergu 35, Žumer Josip, Strajna 43, Žumber Josip, Pohoje 8, Peteršič Neža, Škorba 56, Vavpotič Jakob, Zakl 1, Valand Leopold, Kočice 47, Vidovič Marija, Hrastovec 5, Merc Antonija, Ljubstava 38, Pogelšek Marija, Škorba 49, Ciglar Josip, Brstje 2, Škrobar Marija, Mestni vrh 76, Šprah Marija, Stajna, Letič Marija, Šturmovci 18, Skok Ana, Gajovci 41 in Toplak Franc, Sp. Hajdina 80. Ostali prosilci pridejo v jeseni na vrsto, če bo še kaj denarja za razdeliti.

Poročila s krajevnih občnih zborov letos ne bomo objavljali, ker izhaja list samo mesečno in bi objave predolgo trajale, pa tudi predmet že sedaj ni več

aktualen. Pač pa bi želeli, da krajevni odbori in tudi posamezni člani večkrat poročajo našemu uredništvu o razmerah pri njihovih organizacijah, zlasti o delovanju in zanimanju članstva, prireditvah, važnih sklepih, gmotnem stanju članstva in dogodkih v posameznih krajih.

Članske knjižice so dospele za Jakoba Vrača iz Prekope, Pušnika Andreja, Zurnovca in Lipovška iz Slivnice. Dobijo se v uradnih dneh v pisarni krajevnega odbora.

Lož. Pokazalo se je, da vojne žrtve od Logatec naprej v notranjskem delu skozi do državne in hrvatske meje zelo pogrešajo organizacije. V Ložu se je krajevni odbor opustil, v Cerknici pa skoro ne deluje. Posamezniki se obračajo na Oblastni odbor, ali pa celo prihajajo osebno po pomoč, zlasti radi pritožb. Mnogi si iz njihovega položaja ne znajo sami pomagati. Oblastni odbor je sklepal, ako ne bi bilo dobro zopet ustanoviti v tamošnjem kotu eno ali dve organizaciji, ki pa bi morali seveda bolje delovati. Sklenil je poslati svojega delegata o priliki, ko bo tabor bojevnikov na Križni gori, da bi stopil v stik s tamošnjimi invalidi. Ako ima kdo iz dotičnega okoliša tozadevno kake predloge, naj jih sporoči pismeno Oblastnemu odboru udruženja vojnih invalidov

Središnji odbor Udruženja Ratnih Invalida v Beogradu

sklicuje

na podlagi čl. 35 a, v zvezi s čl. 25 pravil Udruženja vojnih invalidov redni

invalidski kongres

ki se vrši dne 4. junija t. l. v Dubrovniku.

Dne 2. junija t. l. se vrši plenarna seja širšega odbora, dne 3. junija t. l. pa konferenca.

Na kongresu debatirajo in sklepajo samo delegati oblastnih odborov, pravico prisostvovati pa imajo tudi drugi člani.

v Ljubljani. V slučaju, ako bi se ustanovila kaka organizacija, je čisto vseeno, kje na jbi bil njen sedež. Najbolje tam, kjer je središče ali pa kjer je največ invalidov in vdov, ki bi bili voljni in zmožni voditi posle.

Spiske za velikonočne podpore pošiljajo krajevni odbori zelo počasi. Ker bi Oblastni odbor rad čimprej obračunal prejete vsote, naj se odbori podvzajo, ker vsekako ni težko dobiti tistih par podpisov. Pošljite torej čimprej spiske.

Spremembe naslovov. Krajevni odbori imajo navado pošiljati spremembe naslovov ali pa odjave in prijave za prejetje lista »Vojni invalid« tik pred ekspedicijo istega. To pa jako zadržuje ekspedicijo, ker mora pisarna ravno takrat vse popravljati. Najbolje je, ako se take spremembe pošiljajo takoj po izidu vsakega lista, ali pa vsaj do 20. vsakega meseca, sicer ne bodo mogli zameriti, ako jih bo uprava upoštevala šele pred izidom naslednje številke.

Za Dolenjske toplice letos še nismo nič dobili obvestila, ako bo letos invalidski dom odprt in kdaj. Običajno se je druga leta odprl v juniju ali začetkom julija. Mogoče pa letos ne bo tozadevnih sredstev, ker čitamo v Ratnem invalidu, da ponekod letos ne bo zdravljenja invalidov v toplicah. Ako bomo dobili tekom meseca kako obvestilo, bomo obvestili krajevne organizacije, razpis pa je običajno itak objavljen tudi v dnevnem časopisju.

Udeležujte se taborov. Zveza bojevnikov svetovne vojne, in sicer njene skupine bodo priredile tekom meseca in kasneje več taborov. V nedeljo 5. in ponedeljek 6. junija t. l. bo tabor na Kumu pri Zidanem mostu, v ponedeljek 6. junija t. l. na Žalostni gori pri Preserjih in v Železnikih (oziroma pod Ratitovcem). Natančne programe dobite v listu Bojevnik. Invalidi, udeležujte se teh taborov, ker Zveza bojevnikov iz svetovne vojne podpira tudi naše invalidsko vprašanje.

ZAHVALE NAŠEMU OBLASTNEMU ODBORU.

Uprava policije v Ljubljani je dostavila Oblastnemu odboru UVA v Ljubljani, v roke t. č. predsednika Štefeta Matka sledečo zahvalo:

»Po Najvišjem nalogu, ki mi je bil priobčen iz Dvorne kancelarije preko ministrstva za notranje posle, mi je čast izraziti Vam zahvalo za izraze udanosti, ki ste jih poslali Njegovemu Veličanstvu kralju ob priliki redne letne

IVAN VUK:

Črtica iz tragedije.

Tončku je bilo prijetno v šoli. Vsak dan je bilo v šoli toplo in nerad je stopal domov. Danes si je ogrel zamrle prste ob peči in ni čutil, da ni pil kave. Njegov tovariš v klopi je pri odmoru razlomil žemljo.

»Na,« je rekel in mu ponudil polovico. Tonček ni čutil lakote. »Nisem lačen,« je odgovoril. »Vzamem pa, če daš. Sestrico imam.«

Tovariš je rekel: »Sestrico?... Veselo je pri vas... Jaz pa nimam sestrice.«

Tonček je spravil pol žemljice v torbico in ponovil:

»Veselo. Samo ne kurimo v kuhinji.«

»Ne kurite? Ali tvoja mama ne zna kuriti?«

»Premoga nimamo.«

Tovariš je molčal. Ni razumel.

»Kako da nimate premoga? Saj ga je povsod mnogo. Še tu, v šoli, poglej!«

Pokazal je na zaboj pri peči, v katerem je črnel premog, čakajoč, da ga pozovejo, da pokaže, koliko je v njem ognja.

Tonček je pogledal in kakor se v človeški glavi mnogokrat porode nenadoma čudovite misli, tako je tudi v njegovi glavi vstala čudovita misel.

»V torbici so knjige... Kaj če jih pozabi v šoli... Sluga jih najde in jih dobi nazaj... A torba?... Prazna bo, za premog prazna... Mama bi lahko zakurila in tudi v kuhinji bi bilo toplo, kakor v šoli.«

*

Ko je opoldan prišel Tonček domov, je sedela mati pri mizi. Obupan je bil njen obraz. Jelica je v cunje zavita sedela na drugem stolu. Molčala je kakor da je razumela, da leži nekaj strašnega nad njimi. Oče pa je spal na slami oblečen, ves zmučen od nočne službe.

»Mama,« je vzkliknil, ko je stopil Tonček v kuhinjo. »Mama, poglej!«

Snel je torbico in mama je čutila njeno težo. Še ni utegnila vprašati, ko je že Tonček iz žepov jemal kose premoga in jih skladal na mizo.

»To pa za tebe, Jelica,« je rekel in ji dal polovico žemlje. »Dal mi je tovariš.«

»Odkod imaš to?«

»Iz šole... Tam ga je v zaboji mnogo in prinesel sem ga, ker ga nimamo.«

»Torej si kradel?... Ali veš, da si kradel?« Ni se zavedala, da ponavlja besede oblasti, ki ji je ponoči tako govorila.

»Nisem,« je odgovoril Tonček in nekaj ga je prišlo za grlo. »Vzel sem, ker ga je bilo preveč, a pri nas ga ni nič in nas zebe.«

Mati ni odgovorila. Glava ji je omahnila na mizo in njeno telo se je jelo tresti v krčevitem joku. Vso noč je presedela v policijskem zaporu in ko so jo zjutraj zasliali, so jo milostno izpustili s pripombo, naj ne krade več, pa četudi ji je umreti. Sedaj pa je stopil isto pot njen devetletni sinček. Kje se bo ustavil? V zaporih?

Tonček je gledal jokajočo mater, in se od mraza tresel. Jelica je gledala vsa zavita v cunje in premražena; četrt žemlje je v hipu snedla. Na mizi pa je ležal črni premog mirno, čakajoč, da ga pozovejo, naj pokaže, koliko je v njem toplote.

skupščine naslovljene organizacije, ki se je vršila dne 23. aprila 1933 v Ljubljani.

— Upravnik policije: Kerševan I. r. »
Minister socialne politike in narodnega zdravja g. Ivan Pucelj je poslal Oblastnemu odboru UVI v Ljubljani sledeče pismo:

»Izvolite sprejeti najlepšo zahvalo za poslane pozdrave z občnega zbora.

Predlog novega invalidskega zakona se nahaja v finančnem ministrstvu, kjer se skuša najti možnost kritja novih izdatkov, ki so zvezani z nameravano spremembo zakona. Z odličnim spoštovanjem — Ivan Pucelj I. r. »

Generalni sekretar JRSD iz Beograda nam je poslal sledeče pismo:

»Po naročilu gospoda ministra dr. Kramerja čast mi je javiti Vam, da je prejel resolucije, ki ste jih sprejeli na Vašem rednem občnem zboru. Gospod minister bo seveda kakor doslej tudi v bodoče rade volje podpiral Vaše upravičene težnje, to tem bolj, ker globoko občuti vso težino Vašega položaja. Z odličnim spoštovanjem. — Podpis nečitljiv.«

KONSTRUKCIJA NOVE UMETNE ROKE.

Strojnemu ključavničarju g. Josipu Čehu iz Št. Lenarta v Slovenskih goricah se je posrečilo izdelati novo umetno roko, ki bo lahko marsikomu zelo dobrodošla.

Izdelana je iz boljših lahkih kovin ter ima tri prste, in sicer palec, kazalec in sredinec. Prsti so slični normalnim prstom roke. Obloženi so z neke vrste gumijasto plastjo, tako da se z njimi lahko prijemlje brez polzenja. Prijemi so mogoči na različne načine, ker so prsti zelo elastični in se odpirajo mehanično kar sami do naravnega položaja.

Mehanizem cele roke deluje s pomočjo noge zelo lahko in spretno, tako da ni treba nobenega pritiska s strani.

To roko lahko človek obrača z drugo zdravo roko. Prsti prijemajo in tudi drže predmet poljubni čas.

Ako si kdo želi nabaviti tako roko (seveda na svoje stroške), naj se obrne na gori navedenega g. Josipa Čeha. Nuditi jih hoče po najnižjih cenah.

Raznoterosti.

Svetovna gospodarska konferenca bo sklicana v Londonu dne 12. junija t. l. Na konferenci bodo predvsem predlagali uvedbo začasnega carinskega premirja. Seji pripravljalega odbora so prisostvovali tudi zastopniki Francije, Nemčije, Italije, Japonske in Norveške.

Gandí zopet gladije, da bi prisilil svoje rojake, da priznajo »nedotakljivim« (t. j. parijem) enakopravnost. Zdravniki izjavljajo, da tega zadnjega gladovanja ne bo preživel, ker je popolnoma izčrpan.

Nenapadalni pakt med Francijo in Rusijo. Francija je soglasno odobrila nenapadalni pakt med Francijo in Rusijo. Ruski zunanji komisar Litvinov je brzojavno izrekel predsedniku francoske vlade in Paulu Boncurju svoje zadovoljstvo ter poudaril, da naj ves svet ve, da pakt med obema državama ne pomeni samo prijateljskih odnosov med njima, ampak tudi veliko olajšanje v naporih za ureditev splošnega miru.

Nemška pomožna policija ne pripada vojski. V efektivnem odboru razorožitvene konference je dne 22. t. m. bilo glasovanje o francoskem predlogu, da naj se nemška pomožna policija vračuna v stanje vojske. Francoski predlog

je pa bil odklonjen. Za francoski predlog so glasovale Francija, Poljska, Mala antanta in Belgija, dočim so smatrale Nemčija, Avstrija, Anglija, Amerika, Italija, Švedska, Ogrska in Holandska, da pomožna policija ni vojska. Glasovanje je pokazalo dve »fronti«, od katerih močnejša očitno smatra, da povečevanje policije pomeni le utrditev notranje varnosti, ne pa ojačanja vojaške napadalne sile.

Tudi dekleta bodo v Nemčiji podvržena obveznemu službovanju. Za mlade moške je Hitlerjeva vlada uvedla tako zvani »Dienstpflchtjahr«, eno leto obveznega dela, ki ga mora vsak moški med 18. in 21. letom odslužiti in preživeti to leto pod vojaško disciplino v posebnih taboriščih za delavske bataljone in biti na razpolago za razna javna dela. Sedaj pa namerava vlada uvesti podobno obvezno službeno leto tudi za vsa nemška dekleta vseh stanov, ki bodo morala vsaka po eno leto brezplačno služiti kot pomočnice v gospodinjstvu pri nemških rodbinah. Na ta način si nameravajo najbrže razni »naci-führerji« osigurati brezplačne služkinje.

Mandžurija je poslala sovjetski Rusiji ultimatum, da mora do 12. maja popolnoma vrniti vozovni park, ki ga je odpeljala z vzhodno-kitajske železnice. Na ta ultimatum pa Rusija ni odgovorila. Zato so mandžurske oblasti v Hrbinu aretirale več tisoč sovjetskih državljanov, češ, da so pripravljali na železnici generalno stavko. Rusi so ponudili železnico Mandžurcem v odkup, Mandžurija se je pa namerava brez odkupa polastiti.

Spomladi postanejo tudi živali nemirne. V Münchenu je v tamošnjem zverinjaku nek rjav medved iz Alaske odgriznil nekemu dečku roko, ko ga je hotel pogladiti. Nekaj dni pozneje je pa v istem zverinjaku nek slon pomandral ravnatelja in njegovega pomočnika, ki sta mu hotela pregledati noge. Oba so težko ranjena prepeljali v bolnico.

Za odpravo otroškega dela. Ameriška strokovna zveza je pričela novo večjo akcijo, ne da bi hotela s tem ovirati ratifikacijo zakonodaje glede omejitev otroškega dela. V Zedinjenih državah se bo te dni sestalo 43 zakonodajnih državnih oblasti, v katerih področju se tiče zakonski predlog 667.000 otrok pod šestnajstim letom. Načrt zahteva za zaposlenje dovršeno 16. leto

starosti. Državi Ohio in Montana sta sprejeli 16. leto za mejo, dočim so Michigan, Rhode Island, California in Texas določile 15. leto starosti, po katerem se smejo otroci zaposliti. Določa se tudi način zaposlitve, največ osem ur dela v dobi od 16. do 17. leta starosti. Te določbe bi se tikale v celoti 1.500.000 mladostnih delavcev. Zakonski načrt zahteva tudi minimalne mezde za mladostne delavce, kar naj še določi posebna mešana državna komisija.

Rusija za Rooseveltov načrt. Kalinin je poslal predsedniku Zedinjenih držav odgovor, v katerem pravi, da bo poziv k političnemu in gospodarskemu miru našel tudi med narodi sovjetske unije najtopplejši odmev. Sovjetska Rusija je na vseh konferencah zagovarjala splošno razorožitev. Sklenila je tudi z mnogimi državami nenapadalne pakte. Unija bo sodelovala na razorožitveni konferenci in na londonski gospodarski konferenci.

Razvoj časnikarstva v Rusiji. Povo-dom »časnikarskega dne« objavljajo moskovski listi zanimive podatke o razvoju časnikarstva v dobi zadnje petletke. Po teh podatkih je izhajalo leta 1928 v Sovjetski Rusiji 577 časopisov v skupni nakladi 9 milijonov izvodov. Leta 1932 je pa izhajalo 6683 časopisov v 35 milijonov izvodov. Časopisje izhaja v Sovjetski Rusiji v 63 jezikih. Leta 1928 je izhajalo 205 časopisov v neruskih jezikih, leta 1932 pa 168.

Nezaposlenost na Čehoslovaškem. Konec meseca marca je bilo na Čehoslovaškem 878.285 nezaposlenih. Konec aprila je znašalo število 797.412. Nezaposlenost je torej nazadovala v mesecu aprilu znatno, to je, 80.873 delavcev je dobilo v tem mesecu delo.

FABIANI & JURJOVEC

Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 5

VELIKA ZALOGA

suknena blaga za moške in ženske obleke. Lepa izbira svilenih rut in žepnih šerp.

Krojači in šivilje, pišite po vzorce!

Izdaja Udruženje vojnih invalidov. Odgovorni urednik: Fricko Juvan, Kolodvorska ul. 35. Tiska tiskarna »Slovenija« v Ljubljani. — Predstavniki za tiskarno: Albert Kolman.

Julija Polajnko

Izdelovanje in barvanje klobukov ter volneni izdelki domače izdelave.

LJUBLJANA, Klunova ulica 7

Vabimo Vas,

oblečite se pri nas

Po svojem okusu si izberite oblačilnih potrebščin.

Za mal denar — Trenchcoate, suknje, obleke, perilo in drugo.

A. PRESKER

Ljubljana, Sv. Petra c. 14

naš pravi domači izdelek!

Vpoštevajte tvrdke, ki oglašajo v našem glasilu!

LEGAT

— specerija — delikatesa — zajutrkovalnica

Ljubljana — Miklošičeva cesta št. 28

Kava, dnevno sveža iz lastne novodobne pražarne

Vojni tovariši in invalidi!

Priporoča se tvrdka damskih slammikov in klobukov

Cecilija Bricelj, Ljubljana

Križevniška ulica št. 2 in Vodnikov trg (stojnica)

Vam nudi dobro blago po najnižjih cenah. Sprejemajo se popravila in barvanje vseh vrst klobukov.

Dr. Pirčeva sladna kava

Dr. Pirčeva sladna kava je prav prijetnega okusa in jo pijo odrasli kot otroci z užitkom.

je prvovrsten **domač izdelek**, s katerim pripravite zdravo, izdatno, redilno in ceneno pijačo za Vas in Vaše otroke.